

Về Vĩnh Long tham quan khám phá Văn Thánh miếu

10:07 11/12/2025

Văn Thánh miếu Vĩnh Long là một trong ba Văn Thánh miếu đất phương Nam, được xây dựng, hoàn thành vào năm 1866. Văn Thánh miếu Vĩnh Long được Bộ Văn hóa, Thông tin, Thể thao và Du lịch công nhận là Di tích lịch sử văn hóa cấp quốc gia vào tháng 3/1991, “Lễ hội Văn Thánh miếu” Vĩnh Long đã được công nhận Di sản văn hóa phi vật thể, Hiệp hội Du lịch Đồng bằng sông Cửu Long bình chọn là “Điểm du lịch tiêu biểu Đồng bằng sông Cửu Long”.

Văn Thánh miếu tọa lạc tại phường Phước Hậu, tỉnh Vĩnh Long. Theo tài liệu Ban Quản lý Di tích Vĩnh Long, công trình Văn Thánh miếu khởi công từ mùa Đông năm Giáp Tý (1864) và hoàn thành vào mùa Thu năm Bính Dần (1866). Ngày đó, Văn Thánh miếu tọa lạc tại làng Long Hồ, tổng Long An.

Sau khi hoàn thành, giới quan lại sĩ phu đã thành lập hội Văn Thánh miếu để trông nom việc cúng tế. Hội cũng tạo được ruộng đất hương hỏa và xin cấp miếu phu quét dọn hàng ngày. Văn Thánh miếu Vĩnh Long được tu bổ vào các năm 1872, 1903, 1914, 1933, 1963, 1994, 2006, 2007 và năm 2010 và năm 2019 trùng tu Văn Xương Các.

Tuy đã nhiều lần trùng tu và trải qua các giai đoạn lịch sử nhưng vẫn giữ được nét cổ kính như thuở ban đầu. Nằm đối diện với con sông Long Hồ, đường Trần Phú, phường Phước Hậu, cổng được xây theo lối cổ lâu có ba tầng mái. Tuy đơn giản, nhưng cấu trúc mỹ thuật mang nét đặc trưng của loại hình kiến trúc Văn miếu. Sau cổng là thần đạo đi thẳng vào điện Đại chính. Hai bên là hai hàng sao cao vút như hai hàng lính đứng hầu. Phía trước chính điện, giữa thần đạo là ba tấm bia đá.

Bên tả khám thờ chính là khám thờ các quan đại thần có công khởi xướng xây dựng Văn Thánh miếu như: Tổng đốc Vĩnh Long Trương Văn Uyển; Bố chánh Vĩnh Long Nguyễn Văn Nhã; Án sát Vĩnh Long Võ Doãn Thanh; Bố chánh Quảng Ngãi Nguyễn Thông (nguyên Đốc học Vĩnh Long).

Gian bên hữu thờ các đại thần như: Tuần phủ Hà Tiên Lê Quang Nguyên; Án sát Hà Tiên Nguyễn Toán; Án sát An Giang Phạm Hữu Chánh; Tri phủ Định Viễn Lê Văn Khiêm; Tri phủ Định Viễn Nguyễn Thống Minh; Giáo thọ Hoàng tự Nguyễn Tu Mẫn; Bá hộ Trương Ngọc Tiên (Trương Ngọc Lang); Tổng đốc Thuận Khánh Nguyễn Mục Như (Nguyễn Văn Phong). Nguyễn Mục Như người Vĩnh Long, là cha chồng bà Trương Thị Loan. Hai ông Trương Ngọc Lang và Nguyễn Văn Phong được thờ tại Văn Thánh miếu là do bà Trương Thị Loan gửi hậu. Riêng Trương Ngọc Lang là người có công lớn trong việc trùng tu và bảo vệ Văn Thánh miếu.

Khu vực chính của Văn Thánh miếu gồm Đại Thành Điện và hai ngôi miếu ở trước sân đầu mặt nhau gọi là Tả, Hữu Vu. Khu vực này có tường hoa bao bọc, chỉ có thể ra vào bằng cửa chính. Chính điện làm theo kiểu trùng thềm điệp ốc. Bên trong bày trí đơn giản, giữa khám thờ “Đại Thành Chí Thánh Tiên sư Khổng Phu Tử” và bốn vị đứng vào hàng đệ tứ của ngài gọi là “Tứ Phối” cùng bức chân dung của Khổng Tử.

Cũng trong chính điện hai bên tả ban và hữu ban là khám thờ “Thập nhị hiền triết”... còn hai bên nhà tả hữu vu thờ “Thất thập nhị hiền”, mỗi bên ba mươi sáu vị. Đồ tự khí trong ba khu vực thờ phượng này tuy có chạm trổ, sơn thiếp nhưng mỹ thuật đơn giản. Trong Văn Miếu có rất nhiều hoành phi, câu đối do các nhà hảo tâm ở khắp nơi hiến cúng. Trong đó có câu đối của Thượng thu Cao Xuân Dục cúng năm 1913 khi ông đến Vĩnh Long:

Xuân thu hà đẳng càn khôn, đạo tại Ngũ Kinh song nhật nguyệt.

Thù Tứ biệt thành vũ trụ, độ qua Lục Tỉnh nhất cung tường.

(Xuân thu trời đất bậc nào, đạo tại năm kinh đôi nhật nguyệt.

Thù Tứ cõi bờ riêng đó, đường qua sáu tỉnh một cung tường).

Hàng năm, Văn Thánh miếu Vĩnh Long tổ chức 4 kỳ lễ hội chính, được người dân trong vùng và du khách đến tham dự rất đông. Lễ hội truyền thống-Lễ hội Văn Thành miếu Vĩnh Long đã được Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch đưa vào Danh mục Di sản phi vật thể quốc gia vào năm 2024.

Các kỳ lễ hội:

Lễ hội Điện Đại Thành: Lễ Xuân Đinh được tổ chức vào mùa Xuân ngày Đinh đầu tháng 2 âm lịch. Lễ Thu Đinh được tổ chức vào mùa Thu ngày Đinh cuối tháng 8 âm lịch.

Lễ hội tại Văn Xương Các: Lễ giỗ cụ Phan Thanh Giản vào ngày 4-5/7 âm lịch; Lễ giỗ các quan đại thần và chiến sĩ tử trận năm 1862, 1867, tổ chức vào ngày 12-13/10 âm lịch.

Du khách có dịp đến Vĩnh Long vào những ngày lễ giỗ Văn Thánh miếu sẽ khám phá nhiều điều thú vị từ kiến trúc văn hóa, đến lễ hội, xem hát bội truyền thống Vĩnh Long hơn 100 năm...

Huỳnh Biển